

den i kaos

© Søren Bidstrup/Scanpix

at Fogh, der som Danmarks statsleder på det tidspunkt, hvor beslutningen om at angribe Irak blev taget, må betragtes som hovedansvarlig her i landet.

Der går en lige linje fra USA, Storbritannien og Danmarks katastrofale krig mod Irak i årene 2003 - 2011 og det resulterende kaos, som IS nu udnytter.

Fredsforskeren finder det rystende, at den afgående NATO-chef i stedet for at erkende sit ansvar for katastrofen i Irak nu skyder skylden på landets befolkning. Her hæfter Øberg sig ved et interview til DR 17.

august, hvor Fogh Rasmussen sagde om Irakkriegen, at den "gav irakerne chancen for at skabe et bedre samfund. Det er den chance, de ikke har brugt. Tværtimod."

MERE EN DUKKE END NATO-CHEF

Allerede i 2004 forudså Øberg, hvor det bar hen ad med Irak-krigen og udgav "Forudsigelig Fiasko: Om Irak-konflikten og Danmark som besættelsesmagt" – en bog, der er base-

RØD BOG: JAN ØBERG

- Født 13. januar 1951.
- Ph.d. i sociologi fra Lund Universitet.
- Leder af Den Transnationale Stiftelse for Freds- og Fremtidsforskning (TFF) i Lund.
- Har beskæftiget sig med freds- og konfliktforskning i 40 år og har arbejdet i krigszoner, hvor NATO og NATO-lande har været involveret.
- Har udgivet adskillige bøger, heriblandt »Forudsigelig Fiasko. Om Irak-konflikten og Danmark som besættelsesmagt« (Tiderne Skifter, 2004).
- Var i 1980'erne medlem af regeringens Nedrustnings- og Sikkerhedspolitiske Udvalg.

ret på interviews i Bagdad og Basra lige inden de vestlige landes angreb.

Som leder af TFF, Den Transnationale Stiftelse for Freds- og Fremtidsforskning beskæftiger han sig blandt andet med international konfliktløsning. Øberg har desuden arbejdet i felten i lande som Jugoslavien, Georgien, Burundi, Somalia og Iran.

Han var i 1980'erne medlem af regeringens Nedrustnings- og Sikkerhedspolitiske Udvalg. Øberg har fulgt NATO nøje under de fem år, Anders Fogh Rasmussen har været generalsekretær. I den egenskab advarer fredsforskeren mod at tillægge ham mere betydning end der er grundlag for.

– Som NATO-chef er han ikke kun sig selv, men mere en dukke, der taler. NATO er jo et transatlantisk foretagende og ledes af amerikanerne. Det er en organisation, hvor det er klart, at når vi taler om magtstrukturer, så har generalsekretæren lidt selv at skulle have sagt. Men det er langt fra ham alene, der bestemmer.

– Det er alle medlemsstaterne. Og her vejer nogle tungere end andre. Anders Fogh Rasmussen er manden, der repræsenterer organisationen udadtil og er bestilt til at sige bestemte ting. Han kan ikke have egne synspunkter, der går imod de tunge lande. Hvis amerikanerne siger, nu skal vi bombe dér og dér, betyder det ikke så meget, hvad generalsekretæren mener. I den henseende mener jeg ikke, han har så meget indflydelse. Men det er klart, at hans måde at præsentere en konflikt på og hans argumentation delvis kan være hans egen.

Undrer du dig over, hvordan tingene fungerer i det vestlige politiske system, når en mand som Anders Fogh Rasmussen i 2003 på Folketingets talerstol siger den berømte sætning, der viste sig at være usand "Irak har masseødelæggelsesvåben, det er ikke noget, vi tror, det er noget vi ved" – at han på den baggrund starter en på alle måder katastrofal krig mod Irak, og at han derfra kan avancere fra Danmarks statsminister til chef for NATO i 2009. Hvad siger den proces dig?

– Hvis vi skal ræsonnere ud fra de grundværdier, som vi gerne vil tro, at Vesten bygger på – retsstaten, nogenlunde ordentlig moral, man slår ikke ihjel for et godt ord, mægling, konfliktløsning – at de ting er bedre end masse mord, hvis vi går ud fra at vi er en slags topcivilisation, så må man sige, at det er højt besynderligt, at sådan noget kan ske.

NATO HAR INGEN MORALSK KAPITAL

– Hvis man har en humanistisk holdning til, hvad Vesten bør stå for med udgangspunkt i det kristendommen bygger på – du må ikke slå ihjel og så videre – så er det gruppevækkende, at Anders Fogh Rasmussen blev sparket opad i systemet, efter at han havde gjort det, han har gjort, siger Jan Øberg og henviser til, at 13 års vestligt-ledede sanktioner mod Irak samt den efterfølgende krig i landet har kostet omkring en million irakere livet.

– Jeg har beskæftiget mig med freds- og konfliktforskning i 40 år og har arbejdet i krigszoner, hvor NATO og NATO-lande har været involveret. Det har fået mine øjne op for de uhyrligheder, Vesten begår i det godes navn, siger Jan Øberg.

Han har en ide om, hvorfor der er så lang afstand mellem forkromede ord om demokrati og menneskerettigheder på den ene side

og realiteterne de steder, hvor NATO sætter sin vilje igennem på den anden.

– Vi har ikke længere nogle faste principper i Vesten. Det er blevet for tykt, når NATO-chefen står og fortæller Putin, at han med fredelige midler ikke kan tillade sig at annektere Krim, som hans land mistede i 1954 på grund af, at Khrusjtjov (Sovjetunionens leder på det tidspunkt, red.) bare gav det til Ukraine.

– Fogh Rasmussen og amerikanske ledere fortæller Putin, at det må han ikke, til trods for det de selv har gjort i Somalia, Irak, Afghanistan, Libyen og Syrien – for ikke at tale om bombningen af Kosovo i 1999, hvor NATO med militære midler skar et nyt land ud af en eksisterende suveræn stat, der hed Jugoslavien, og som var medstifter af FN. Så har man ikke noget moralsk kapital. Så er det svært at tage seriøst, når Anders Fogh Rasmussen og andre vestlige politikere fortæller Putin, hvad der er moral, og hvad der ikke er moral, hvad der er folkeret, og hvad der ikke er. Vi har gjort alle de der ting tifold værre end Putin, siger Øberg og drager en parallel:

VESTENS KULTURELLE FORFALD

– Vesten gennemlever et enormt kulturelt forfald disse år. Det kan sammenlignes med Østtyskland og Sovjetunionen i 1980'erne, hvor enhver kunne se, at der var ikke nogen sammenhæng længere mellem det, vi prædiker, og det vi rent faktisk selv gør. Som NATO-chef kræver Anders Fogh Rasmussen yderligere oprustning og øgede budgetter. Han og NATO synes at mene, at alle konflikter kan løses militært. Det er et moralsk forfald, for før i tiden var vi tilbøjelige til at prøve at finde fredelige midler. For 20 år siden ville ingen have troet, at Danmark skulle involveres i fire-fem krige, hvor ingen af landets beslutningstagere tog FN deklARATIONENS Artikel 1 seriøst: At fred skal skabes med fredelige midler.

Putin har sagt stop og prøver at sætte sig imod, at organisationen inddæmmer Rusland fra Baltikum til Tbilisi.

Jan Øberg har gentagne gange henvist til, at med det meget alvorlig brud på folkeretten, som Irakkriegen var, kan Anders Fogh Rasmussen formentlig anklages ved den Internationale Straffedomstol og tiltales for krigsforbrydelser:

– Han var statschef dengang, og det er normalt dér ansvaret lægges," siger han.

Fredsforskeren vurderer dog, at den afgående NATO-chefs fremtid kommer til at tegne sig anderledes. Selv har Anders Fogh Rasmussen sagt, at han hverken vender tilbage til dansk politik eller har i sinde at gå på pension, når hans tid i NATO er slut.

Jan Øberg giver sit bud:

– Han er en person, der i internationale, realpolitiske kredse opleves som effektiv og dygtig, så han har sikkert et job ventende på sig ude i verden. Anders Fogh Rasmussen er den dygtige håndlanger, der ikke selv tager de store initiativer. Han er mere den loyale, den der følger magten. Når man har været NATO's generalsekretær, så har man et ret godt CV i de kredse. Fogh Rasmussen har ikke begået nogle bommerter i medlemslandenes øjne. Han har været en trofast medarbejder, der har fremmet fremfor alt USA's og NATO-regeringernes officielle interesser. Sådan som de tænker verden, har han været en dygtig repræsentant for Nato, formoder jeg.

Anders Fogh Rasmussen afløses på posten som Natos generalsekretær af nordmanden Jens Stoltenberg.